

Biblioteksplan

Hylte kommun 2024-2027

— HYLTE —
BIBLIOTEKEN

Sammanfattning

Samhället står inför en rad utmaningar, där folk- och skolbiblioteken kan spela roll och göra skillnad. Biblioteksplanen fokuserar på demokrati, tillgänglighet och hållbarhet samt samverkan som verktyg i det ovan nämnda arbetet.

Demokratiarbetet inom folkbiblioteksområdet omfattar bland annat språkfrämjande arbete via Språkstart samt DigidelCenters uppdrag att minska de digitala klyftorna och att arbeta med medie- och informationskompetens. Behovet av källtillit och källkritik hos allmänheten har ökat i och med att det förekommer en allt större användning av propaganda och desinformation. Örnaskolans skolbibliotek kommer fortsatt att prioritera arbetet med att utveckla elevernas digitala kompetens.

Det lagstadgade uppdraget att finnas till för alla behöver angripas från flera håll. Hur kan vi göra för att nå de som inte använder folkbiblioteket, till exempel särskilt utsatta grupper? Hur kan vi göra våra lokaler mer tillgängliga för verksamhetens olika behov? Hur kan vi arbeta för inkludering och möten över gränserna (till exempel kön, ålder, etnicitet)? Vilka tar del av våra arrangemang? Det här är frågor som vi behöver fokusera på under planperioden.

Folk- och skolbibliotek ska erbjuda ett brett och aktuellt mediebestånd både digitalt och fysiskt. Det digitala biblioteket har en fortsatt uppåtgående trend vad gäller utlån och utgör mer än hälften av det totala beståndet på folkbiblioteket.

Under 2022 var vart tredje lån digitalt. Den fysiska bokens format håller sakta på att konverteras till ett digitalt, och det gäller för biblioteken att ligga i framkant för att kunna erbjuda det som efterfrågas.

Hållbarhet och Agenda 2030-målen ska få större utrymme inom verksamheten, för att vi ska kunna vara relevanta i samtiden och medverka till en ljusare framtid.

Samverkan är en viktig nyckel till framgång. Den underlättar för oss att nå ut och berikar verksamheten genom andra kompetenser och erfarenheter. Samverkan ska ske så brett som möjligt och prioriteras när förutsättningar finns.

Folk- och skolbibliotekens bemanning är en intern, gemensam utmaning. För att kunna bedriva en god biblioteksverksamhet behöver vi över tid anställa fler bibliotekarier.

Bibliotekens värde och betydelse ligger inte enbart i samlingarna, utan att det finns någon som lyfter fram, förmedlar och tillgängliggör dem. Samtliga skolbiblioteks mediebestånd ska också ses över, för att bestånden ska kunna bidra till elevers lärande, kunskapsutveckling och måluppfyllelse.

INNEHÅLL

Inledning	4
Bakgrund, syfte och uppföljning	5
Styrdokument	5
Organisation	5
Folkbibliotek	6
Skolbibliotek	6
Folkbibliotekets prioriteringar	7
Demokrati	8
Språk- och läsfrämjande för barn och unga	8
Läsfrämjande, medieförsörjning och arrangemang	8
Digital kompetens	9
Tillgänglighet	10
Inkludering	10
Bibliotekets funktioner	11
Hållbarhet	11
Samverkan	12
Lokal	12
Regional	12
Nationell	12
Skolbibliotekens prioriteringar	13
Demokrati	13
Obemannade skolbibliotek	13
Skolbibliotekens bestånd	13
Digital kompetens	13
Källförteckning	14

Bakgrund, syfte och uppföljning

I Hylte kommun finns tre folkbibliotek: huvudbiblioteket i Hyltebruk och filialerna i Torup och Unnaryd. Tillsammans bildar de Hyltebiblioteken. Örnaskolan och Kråkbergsskolan delar skolbibliotekarie och skolbibliotek som är placerat på Örnaskolan. Övriga sex grundskolor saknar i skrivande stund skolbibliotekarie. Gymnasie- och vuxenutbildningen delar en bibliotekarietjänst med Hyltebiblioteken.

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska kommuner anta en biblioteksplan, där biblioteksverksamheter som kommunen bedriver ska ingå.

Styrdokument

Biblioteksplanen grundas på regeringsformen SFS 1974:152 §2, bibliotekslagen SFS 2013:801, skollagen SFS 2010:800 och Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen

och fritidshemmet, Lgr 22. Andra relevanta styrdokument är UNESCOs folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest, FNs globala hållbarhetsmål, FNs barnkonvention, Hyltes vision 2040, Hylte folk- och skolbiblioteks gemensamma Läsförfrämjandeplan för barn och unga, Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022-2025 samt Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021-2024.

Organisation

Kommunens huvudbibliotek och filialbiblioteken samt gymnasie- och vuxenutbildningens skolbibliotek tillhör Kultur- och folkhälsokontoret, medan Örnaskolans och Kråkbergsskolans skolbibliotek tillhör Barn- och ungdomskontoret.

Folk- och skolbibliotek har många beröringspunkter, men har också olika funktioner. I tabellen visas skillnader mellan folkbiblioteks- och skolbiblioteksverksamhet inom grundskolor och gymnasier.⁵

Folkbibliotek

Knutna till kultursektorn, tillgängliga på fritiden, bygger på frivillighet och personliga intressen.

Belägna i centrumbildningar, där många människor rör sig.

En kulturinstitution, som arbetar enligt kommunens kulturpolitiska mål.

Enligt bibliotekslagen tillgänglig för alla medborgare, med inriktning på några grundläggande uppgifter samt vissa grupper vars behov särskilt beaktas.

Tillhandahåller ett allsidigt medieutbud.

Folkbibliotekarier arbetar med upplevelser samt fritt och frivilligt läsande och lärande.

Tillgängligheten styrs av medborgarnas behov.

Skolbibliotek

Knutna till utbildningssektorn, tillgängliga på skoltid, ingår i undervisning och avser en ämnesmässig och allmänbildande utveckling.

Bedrivs i skolmiljö för skolans elever och personal.

En del av skolans pedagogiska resurs med samma mål som övrig skolverksamhet.

Lagstadgad verksamhet inom skolan, specialanpassad för elever och pedagoger.

Kompletterar skolans läromedel med medier enligt skolans pedagogiska behov.

Skolbibliotekarier ingår i skolans pedagogiska personal och arbetar med läsande och lärande med läroplanen som grund.

Tillgängligt under skoldagar enligt skolans behov.

⁵ Tabellen är inspirerad av Limberg, L. Konferensmaterial från 19th IASL conference, July 8-12, 1991, Umeå, Sweden I nöd och lust: en metodutredning om integrerade folk- och skolbibliotek. Rapport från Statens Kulturråd 1991:7.

Folkbibliotek

Biblioteken ska enligt lag främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Särskilt ska läsning och tillgång till litteratur främjas. Vidare ska bibliotek arbeta för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning och lärande.

Det läsfrämjande arbetet handlar om att tillgängliggöra litteraturen fysiskt och digitalt, men också riktade insatser såsom arrangemang, samarbeten och verksamhet förlagd utanför bibliotekslokalerna.

Hylte DigidelCenters målsättning är att öka den digitala delaktigheten hos invånarna, men också att sprida kunskap kring källtillit, källkritik och informationssäkerhet. Verksamheten har starkt stöd i den nationella biblioteksstrategin: ”Strategi för ett starkt biblioteksväsende.”⁶

Biblioteken har utpekade målgrupper att särskilt uppmärksamma:

- Personer med funktionsnedsättning
- Nationella minoriteter
- Personer med annat modersmål än svenska

Detta sker främst genom utbudet av media i olika format och på olika språk, men även genom aktiviteter.

Biblioteken ska också särskilt uppmärksamma barn och ungdomars språkutveckling och stimulera till deras läsning. Språket är grunden till delaktiga medborgare i ett demokratiskt samhälle, och bland det viktigaste vi kan ge våra barn och ungdomar. En väl fungerande läs- och skrivförmåga är en förutsättning för att kunna påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället.

Biblioteksverksamheten vilar på tre ben: det fysiska öppna biblioteket, det digitala biblioteket som även nås hemifrån och den bildande verksamheten. Under senare år har biblioteksverksamheten genomgått stora förändringar. Att besöka ett folkbibliotek handlar inte längre enbart om att låna en bok utan också om att ta del av andra aktiviteter såsom studier, allmän samhällsinformation och arrangemang av olika slag för alla åldrar.

Folkbiblioteken är centrala för både det formella och det informella lärandet, språk- och läsutveckling, kunskap och information samt digital delaktighet.

Skolbibliotek

Skolbibliotekens uppdrag definieras av skollagen, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 22 samt § 10 i bibliotekslagen.

I Skollagens 2 kap. 36 § fastslås att ”eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek”.⁷

Enligt Lgr 22 har rektor ansvar för att “skolbibliotekets verksamhet används som en del av undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.⁸

Skolbibliotekets verksamhet främjar elevernas kunskapsutveckling och måluppfyllelse. Arbetet med att stärka elevers språkliga förmåga, läsförmåga och stimulera läsintresse bedrivs i skolbiblioteket men även utanför biblioteksrummet.

Samverkan mellan professioner såsom rektor, lärare, speciallärare och skolbibliotekarie är en självklar utgångspunkt i målet att ge våra elever likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser.

⁶ Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022-2025.

https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/bilder/kulturdepartementet/kultur/biblioteksstrategi_k-dep_webb_220420.pdf [2023-11-01]

⁷ Skollag (2010:800)

⁸ Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 22.

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet>, s.20. [2023-11-01]

Skollagen, 1 kap. 9 §, föreskriver att alla elever har rätt till en likvärdig utbildning. I detta ligger även rätten till en fullgod läsförmåga, menar utredarna av SOU 2018:57.⁹ För att uppnå en fullgod läsförmåga är förståelsen av ord och begrepp en förutsättning.

Skolbibliotekarien¹⁰, som har utbildning och kompetens avseende fördjupad läsinläring, till exempel lässtrategier, arbetar med detta genom riktade insatser till enskilda elever, grupper och hela klasser.

Skolbibliotekarien tar del av lärarnas diagnostisering/kartläggning av elevernas läsförmåga och kan ge stöd i att hitta relevant litteratur och material för att stärka elevernas språkliga förmåga.

Skolbibliotekarien är ett stöd vid val av bok; rätt bok till rätt elev vid rätt tillfälle vilket främjar läslust.

Skolbibliotekarien samverkar med pedagoger och planerar läsfrämjande projekt, till exempel läsgrupper där läsning är i fokus men även att lära ut olika digitala presentationer. I läsgrupperna finns pedagoger och skolbibliotekarie med, dels som stöd att utveckla läsförmågan, dels för att modellera läsförståelsestrategier.

Skolbibliotekets verksamhet måste vara flexibel och utgå från de pedagogiska behov som elever och lärare har och därför kan insatserna se olika ut över tid. Vissa projekt är dock återkommande såsom Barnboksveckan och Världspoesidagen.

Skolverket definierar digital kompetens genom fyra aspekter som samverkar till adekvat digital kompetens:

- att kunna förstå hur digitaliseringen påverkar samhället och individen
- att kunna använda och förstå digitala verktyg och medier
- att ha ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik
- att kunna lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik.¹¹

Dessa fyra aspekter kan ses som övergripande mål och är utgångspunkt i planering av lektioner i informationssökning och källkritiskt förhållningssätt som skolbibliotekarien, i samverkan med pedagoger, genomför.

Rektorn ansvarar, enligt Lgr 22, för att "Skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg."¹²

Det är viktigt att skolbiblioteket tillhandahåller ett brett, varierat och anpassat bestånd enligt skolans pedagogiska behov men också för den enskilde eleven. I skolbiblioteket finns ett varierat utbud av böcker på olika nivåer och olika språk, däribland en mångspråkshylla.

Skolbibliotekarierna har tillstånd att ladda ner talböcker från Myndigheten för tillgängliga medier samt att ge elever tillgång till egen nedladdning. Hylte kommun har sedan 2012 tecknat ett kommunabonnemang med Inläsningstjänst där kommunens alla elever har tillgång till inlästa läromedel, Begreppa (Flerspråkiga filmer och läromedelsguider), läromedelsguider på modersmål samt Polyfino (Digital boktjänst för åk F-9). Detta är ytterligare ett sätt att stärka elevers språkförmåga, läsförmåga och läsintresse.

Skolbibliotekarierna är behjälpliga och stöttar eleverna med användandet av Inläsningstjänst.

Skolbibliotekarien skapar goda och hållbara relationer med elever och bidrar på olika sätt till skolornas värdegrunds- och trygghetsarbete.

Skolbiblioteket ska ha en tillgänglig miljö där alla elever kan känna tillhörighet. En miljö där medier exponeras på ett inbjudande sätt är läsfrämjande. Skolbiblioteket fungerar även som mötesplats för eleverna, där de kan träffas och umgås i en lugn miljö, studera, läsa böcker, dagstidningen och tidskrifter.

⁹ SOU 2018:57 *Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället*.

<https://www.regeringen.se/contentassets/39759a0cb5234aa08340c7243e371908/barns-och-ungas-lasning--ett-ansvar-for-hela-samhallet-sou-201857.pdf> s. 28. [2023-11-01]

¹⁰ När skolbibliotekarie nämns i texten avses Örnaskolans och Kråkbergsskolans skolbibliotekarie samt Kompetenscentrums skolbibliotekarie. Övriga grundskolors skolbibliotek i kommunen är obemannade.

¹¹ Skolverket, Fyra aspekter av digital kompetens.

<https://www.skolverket.se/temasidor/digitalisering/fyra-aspekter-av-digital-kompetens> [2023-11-01]

¹² Lgr 22, s.19.

Folkbibliotekets 4 prioriteringar

1. Demokrati

2013 utökades bibliotekens lagstadgade uppdrag. Bibliotekens uppdrag att verka mer aktivt för demokrati, läsfrämjande och att öka kunskaperna kring hur informationsteknik kan användas utvidgades. För att kunna bedriva en biblioteksverksamhet enligt lag och för att kunna infria ökade förväntningar från invånarna behövs permanenta fysiska förstärkningar. Bibliotekens värde och betydelse ligger inte enbart i samlingarna, utan att det finns någon som lyfter fram, förmedlar och tillgängliggör dem.

Språk- och läsfrämjande för barn och unga

Språket är grundläggande för kommunikation. Att främja små barns språkutveckling via riktade insatser såsom till exempel hembesök är en viktig arbetsmetod för att skapa förutsättningar för alla barn att utveckla sitt språk. Evidensbaserad forskning visar att ett barn som inte har utvecklat normal språklig kompetens vid fyra års ålder riskerar att inte heller uppnå förväntad kunskap vid sju eller elva år. "Att investera i små barns språkutveckling är en viktig väg till ett socialt hållbart samhälle".¹³

Genom Språkstart vill vi nå samtliga barn i kommunen. Denna ambition är vi fortfarande ensamma om i Halland och även i större delen av landet. Familjer erbjuds besök (i hemmet eller på annan plats) när barnen är sex och elva månader gamla. Språkstimulerande gåvopaketer delas då ut. Vid 3 års ålder delas ytterligare ett paket ut i samarbete med förskolan. Biblioteket har också andra aktiviteter för målgruppen, såsom till exempel babycaféer. Dessa verkar språk- och läsfrämjande och bidrar till kontinuitet och ömsesidigt relationskapande. Under planperioden kommer vi också att utvärdera Språkstart lokalt.

Genom skolan kan vi nå alla barn och unga. Förskoleklasserna erbjuds att komma till biblioteken vid flera tillfällen, för att skapa läsglädje och biblioteksvana. Förskolorna utanför centralorterna får kontinuerligt låna boklådor från biblioteket. Precis som Språkstart är insatserna ett led i arbetet att från Hyltebibliotekets sida försöka bidra till att alla barn och unga kan klara skolgången. Detta är en central faktor för deltagande i samhället, arbetslivet och allmänt välmående.

Folkbiblioteket erbjuder boktips till skolklasser. Boktipsande anordnas även utöver skoltid i olika sammanhang, till exempel på biografen, fritidsgården eller biblioteken. Skola och bibliotek samarbetar kring författarbesök under skoltid. Folkbiblioteket erbjuder även författarbesök på fritiden, liksom andra läsfrämjande aktiviteter såsom Sommarboken, sagostunder och sagopromenaden på Örnvallen. Personalen pratar också om betydelsen av ett språk och läsning på föräldramöten på förskola och skola. Trenden har länge varit att barn och ungas fritidsläsning minskar med ökad ålder. Därför är det viktigt att fortsätta arbeta för att läslusten och läsvanorna bibehålls hos äldre barn och ungdomar. Under planperioden ska arbetet med att nå målgruppen på fritiden intensifieras, bland annat genom en uppfräschning av barn- och ungdomsavdelningen på Hylte folkbibliotek. Den digitala läsglädjen behöver också säkerställas via ett för målgruppen attraktivt bestånd både för läsning och lyssning.

Implementeringen av barnkonventionen behöver ske under planperioden. Fokus ligger på att göra prövningar av barnets bästa i verksamhetsfrågorna. Barn och unga behöver göras mer delaktiga och få större möjligheter att påverka beslut som rör dem.

Hyltebiblioteket ska arbeta med att:

- främja små barns språkutveckling genom Språkstart
- utvärdera effekterna av Språkstart
- erbjuda skolan biblioteksbesök
- arbeta aktivt med att nå fler barn och unga på fritiden
- skapa en mer attraktiv avdelning på Hylte bibliotek för barn och unga
- säkerställa det digitala beståndet för barn och unga
- implementera barnkonventionen.

Läsfrämjande, medieförsörjning och arrangemang

I bibliotekslagen står det att folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade efter användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Biblioteken ska bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Detta är grunden för våra inköp. Hänsyn tas också till ekonomiska ramar, särskilt prioriterade grupper och ett jämställdhets-, hbtqia+-, mångfalds- och interkulturellt perspektiv. Andra faktorer som påverkar är efterfrågan, befintligt bestånd och inköpsförslag från kommuninvånare. Flera medarbetare arbetar med inköp, vilket borgar för ett brett utbud. Mediebeståndet exponeras

¹³ Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021-2024

<https://www.regionhalland.se/app/uploads/2020/12/kulturplan-2021-2024-webb-tg.pdf> s.12. [2023-11-01]

på ett lockande sätt, med fokus på att lyfta fram nya böcker och aktuella ämnen. Vi arbetar också kontinuerligt med både fysiska och digitala boktips.

I det digitala biblioteket finns e-böcker, e-ljudböcker, e-dagstidningar och strömmande filmer, vilka kan lånas hemifrån. Det digitala biblioteket har en fortsatt uppåtgående trend vad gäller utlån och utgör mer än hälften av det totala beståndet. Under 2022 var vart tredje lån digitalt. Den fysiska bokens format håller sakta på att konverteras till ett digitalt, och det gäller för biblioteket att ligga i framkant för att kunna erbjuda det som efterfrågas.

För att öka tillgängligheten finns media i flera olika format, till exempel bok, talbok, storstil och ljudbok. Äppelhyllan tillhandahåller utvalda medier för personer med olika funktionsvariationer. Där finns också språkstimulerande lekmaterial och böcker. Så kallade "lättlästa" böcker har ett stort användningsområde. För den som håller på att lära sig läsa på svenska som andraspråk eller har läs- och skrivsvårigheter är det viktigt att få tillgång till böcker som ligger på rätt nivå. Detsamma gäller vid barns läsinlärning.

Avdelningen Världshyllan innehåller medier på olika nivåer på andra språk än svenska samt nationella minoritetsspråk. Beståndet utgår från befintliga användare och är därför föränderligt. Efterfrågan på engelsk litteratur har ökat under de senaste åren och är därför något som prioriteras. Media till Världshyllan köps in kontinuerligt. Minoriteterna uppmärksammas också på andra sätt, både fysiskt, digitalt och i vår programverksamhet. Störst fokus ägnas de minoriteter som finns representerade lokalt.

Hyltebiblioteken arrangerar också diverse arrangemang och aktiviteter: familjeföreställningar, babycaféer, workshops, skapande verksamhet, författarbesök, föreläsningar, utställningar, workshops, läs- & bokcirklar, boksläpp med lokala författare med mera. I regel är aktiviteterna kostnadsfria. Detta ligger helt i linje med Hyltes vision 2040 "Här finns levande centrum och aktivt kulturliv för både boende och besökare [...] I samverkan med ett aktivt föreningsliv har mötesplatser utvecklats, för unga, för gamla och för olika intressen, men också för möten över gränserna."¹⁴

För att uppfylla sitt demokratiska uppdrag ska Hyltebiblioteken kontinuerligt arbeta för att medvetandegöra demokratiska processer samt verka för ett ökat valdeltagande. Det kan ske till exempel genom utställningar, uppsökande

verksamhet, informationsspridning, föreläsningar med mera. Enligt statistik från SCB finns det två valdistrikt med särskilt lågt valdeltagande i Hylte kommun, vilket bör beaktas i arbetet.¹⁵

Hyltebiblioteken ska arbeta med att:

- fortsätta utveckla det digitala biblioteket och de digitala tjänsterna
- erbjuda media i de format som efterfrågas
- utveckla bibliotekssystemets publika webbkatalog
- undersöka möjligheten till digitala individuella boktips utifrån tidigare lån
- fortsätta erbjuda ett brett utbud av arrangemang
- uppmärksamma val och demokratiska rättigheter och skyldigheter.

Digital kompetens

Digitaliseringen skapar nya vanor hos människor, vilket i sin tur bidrar till att behov, krav och önskemål förändras. Lärandeprocessen att förstå och hantera teknik har inte hängt med den snabba utvecklingstakt som digitaliseringen har haft de senaste åren. Detsamma gäller också pågående paradigmskifte med AI, generativ AI och dess efterföljare.

Hyltebibliotekens mål är att arbeta för digital kompetens på lika villkor där alla i samhället har möjlighet att utveckla sina digitala kunskaper, färdigheter och förmågor, oavsett individuella förutsättningar. De digitala färdigheterna är viktiga för att inkluderas i samhället och stärker invånarnas möjlighet att använda sina demokratiska rättigheter.

Hyltebiblioteken har länge arbetat med att ge besökarna digitalt stöd. Sedan 2019 görs detta främst via Hyltes DigidelCenter. Målgrupp är alla kommuninvånare, med fokus på dem i ett digitalt utanförskap. Ur målgruppen nås främst äldre och utrikesfödda. På Digidelcenter har vi drop-in, där vi erbjuder "Digital första hjälpen" rörande hela det digitala området och "Samhällsvägledning" med fokus på myndigheternas digitala tjänster. Utöver detta anordnas kursverksamhet.

I den digitala kompetensen ingår också medie- och informationskunnighet, det vill säga kunskaper och förmågor som krävs för att hitta, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och sammanhang. Den digitala

¹⁴ Hylte kommuns Vision och värdegrund 2040

<https://www.hylte.se/kommun-och-politik/om-kommunen/vision-och-vardegrund> [2023-11-01]

¹⁵ SCB Valresultat, riksdagsvalet 2022 per valdistrikt med socioekonomiska indikatorer.

<https://experience.arcgis.com/experience/6284f55fe08444a9bca99a8590864d15> [2023-11-01]

utvecklingen har lett till att människors nyhetsläsande har förändrats, vilket medfört att människor tenderar att välja bort objektiv information. Mediekonsumtionen individualiserar och bidrar till bristande tillit i samhället, filterbubblor och separata verklighetsbilder. Alla kan göra sina röster hörda digitalt, vilket medför att de gemensamma samhällsarenorna försvagas. Det blir allt svårare att skilja fakta från rykten och oberoende rapportering från desinformation.¹⁶ Detta är ett stort demokratiskt problem.

DigidelCenter ska arbeta med att genom öppethållande, kursverksamhet, workshops och föreläsningar:

- öka färdigheter och förmågor att använda digital teknik
- öka färdigheter och förmågor om internet och olika digitala tjänster kopplade till framför allt myndigheter och kommun
- öka kunskaperna och förståelsen för säkerhet i relation till användning av digital teknik
- motivera och väcka nyfikenhet till vidareutveckling och kontinuerligt digitalt lärande, AI, generativ AI
- öka kunskaperna inom källkritik och källtillit i relation till moderna digitala redskap
- höja förmågan hos invånarna att skapa digital information.

2. Tillgänglighet

Hyltebiblioteket är en plats där alla är välkomna. En plats med fri tillgång till världens kunskap, kultur och fantasi. En plats för inspiration och möten som stärker vårt demokratiska samhälle. Genom att vara folkbildande bidrar biblioteket till ett socialt hållbart samhälle, genomsyrat av välmående och kreativitet.

Biblioteket ska vara en förändringsbenägen organisation som anpassar verksamheten för att möta såväl aktuella behov som framtida utmaningar, för att kunna vara relevant i samtiden.

Inkludering

Bibliotek ska vara tillgängliga för alla. Genom meröppet är biblioteket öppna mellan kl 7-22 varje dag, året om. Vid behov kan vi även erbjuda bemannade biblioteksbesök utanför ordinarie öppettider. Detta sker i samverkan med socialtjänsten samt psykolog och logoped. Vårdcentralen skriver "biblioteksrecept" till sina patienter och medier plockas sedan ihop utifrån behov och hämtas på biblioteket. Vi värnar om att få möjlighet att fortsätta arbetet riktat mot utsatta grupper.

Äldre utgör en jämförelsevis stor andel besökare. Pensionärer står för en stor del av användningen av anpassade medier, som till exempel storstil och talböcker. Målgruppen har ibland en försämrad rörelseförmåga, vilket vi försöker ta hänsyn till bland annat genom en central placering av anpassade medier.

Bokcirklar i biblioterapi och Shared reading anordnas. Biblioterapi har ett uttalat läkande syfte och vänder sig till olika målgrupper; alltifrån kvalitetsmedvetna storläsare till ungdomar inom det kommunala aktivitetsansvaret. Shared reading handlar om en delad upplevelse av det skrivna ordet, vilket i förlängningen syftar till ett ökat välbefinnande och en känsla av sammanhang hos deltagarna.

Utåtriktad verksamhet, såsom t ex pop up eller aktiviteter förlagda hos samarbetspartners utanför biblioteket, är ett viktigt komplement till ordinarie öppethållande på de tre biblioteken. Det är ett framgångsrikt arbetssätt att nå fler invånare och ett sätt att synliggöra oss. Vi åker kontinuerligt ut till mångkulturella områden i tätorten, för att stimulera till språk- och läsinläring. Hyltebiblioteket försöker också närvara vid olika externa evenemang, ofta i samarrangemang med till exempel föreningar. Spontana pop up-besök görs på folktäta platser runt om i kommunen.

Arrangemangsverksamheten ska utgå från bibliotekslagen och präglas av allsidighet och kvalitet. Den ska främja kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, litteraturens ställning samt främja intresset för bildning och kulturell verksamhet. Vår ambition är att den ska återspegla invånarnas intresse och behov samt det som är relevant i samhället både lokalt och globalt. Vi samverkar gärna med andra aktörer.

Tidigare var besökarna till våra arrangemang en förhållandevis heterogen grupp. Detta är under förändring, men fortfarande har vi en bit kvar. Vi behöver arbeta mer strategiskt både med kommunikation och utbud för att kunna nå ut bredare. En utmaning för Hyltebiblioteket är att nå fler med information om utbud, tjänster och aktiviteter. Vi behöver analysera vilka kanaler vi ska använda oss av så vi inte missar att nå till exempel barn och unga, utrikesfödda och äldre.

Hyltebiblioteket ska arbeta med att:

- fortsätta hälsofrämjande samverkan med andra myndigheter såsom till exempel socialtjänst, psykolog och logoped
- fortsätta vår uppsökande verksamhet förlagd utanför bibliotekslokalerna
- verka för ett breddat deltagande på arrangemang.

¹⁶ Erik, Fichtelius. *Digitalt först med användaren i fokus*, Dnr 6.7-2015-1181, s. 4f.

https://docplayer.se/24643745-Digitalt-forst-med-anvandaren-i-fokus.html#google_vignette [2023-11-01]

Bibliotekets funktioner

Generellt kan folkbibliotek sägas ha fyra huvudfunktioner. Den första är som kulturellt centrum där biblioteket förmedlar upplevelser som litteratur, musik, utställningar med mera. Den andra funktionen är som kunskapscentrum med stödjande kring ett livslångt lärande för alla åldrar. Den tredje funktionen är som socialt centrum genom att vara en neutral mötesplats med något för alla och den sista funktionen är som en plats för informationssökning.¹⁷ Hyltebiblioteket används bland annat till studier, läsning av tidningar och tidskrifter, lån av dator, skrivare eller kopiator, klassbesök, informationssökning, språkstartsbesök, möten mellan människor, utställningar, arrangemang och digital vägledning. De olika funktionerna möts och samsas i samma rum.

Bibliotekens sociala funktion som offentlig mötesplats blir allt mer betydelsefull. Hylte bibliotek har ett centralt läge, men missgynnas av att ligga otillgängligt på andra plan. Vidare är lokalens utformning ofördelaktig, då det är svårt att kombinera lugn och ro med till exempel besök av barngrupper eller programverksamhet inne i lokalerna under eller i anslutning till ordinarie öppettid. Vi behöver skapa mer inspirerande och välkomnande miljöer så att fler vill komma till oss, stanna längre och på så sätt skapa bättre förutsättningar för både läsfrämjande och möten. Inredningen behöver moderniseras och bättre anpassas till de olika funktionerna. Detta är något som besökare framhållit i 2022 års Låntagarundersökning.

Bibliotekets funktion som kunskapscentrum tenderar också att öka i betydelse på flera sätt. Vi befinner oss i en ekonomiskt osäker tid, där fler kan komma att välja att studera. Eventuell

trångboddhet kan försvåra möjligheten till studier och då kan studier på biblioteket vara ett alternativ. Möjligheten till Meröppet kompenserar i viss mån för detta, men på Hylte bibliotek skulle det vara önskvärt att kunna erbjuda studier även dagtid. På senare år har också bibliotekens bildande uppdrag vuxit, till exempel att arbeta för att öka invånarnas digitala kompetens.

Hyltebiblioteket ska arbeta med att:

- modernisera bibliotekslokalerna i Hylte och göra dem både trivsammare och mer anpassade utifrån verksamhetens olika funktioner.

3. Hållbarhet

Med hållbar utveckling menas en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny utvecklingsagenda och globala mål för hållbar utveckling. Agenda 2030 består av 17 globala mål som syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen.¹⁸ Dessa mål tar vi i beaktande i det dagliga arbetet och försöker implementera i verksamheten.

Biblioteket kan mer eller mindre bidra till samtliga mål genom att ge adekvat information kring dessa ämnen. Hyltebiblioteket jobbar aktivt genom medieförsörjning och programverksamhet med att informera kring dessa frågor.

Enligt "Demokratins skattkammare" kan bibliotek bidra till att uppnå följande Agenda 2030-mål, vilka vi redan arbetar mot:

- Kvalitetsutbildning för alla
- Minskad ojämlikhet
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen
- Minskad produktion och konsumtion¹⁹

Vi arbetar även mot målet "*God hälsa och välbefinnande*".

Hållbarhet är en grund i biblioteksverksamheten. Bibliotekets medier, både fysiska och digitala, kan lånas om och om igen vilket minskar konsumtionen i samhället. Möjligheten att låna medier, datorer med mera eller få tillgång till information kostnadsfritt stöttar ekonomiskt svaga och ger dem större möjlighet att förändra sina liv. Vi arbetar med inkludering av utsatta människor/grupper och försöker att utgå från varje enskild individ för att ge det stöd som personen behöver för sin utveckling och livskvalitet. I mån av tid prioriteras också att ta emot personer på arbetsträning, praktik, feriearbete eller liknande.

I hållbarhetsarbetet ingår även bibliotekets funktion som mötesplats. Det är viktigt för lokalsamhället att det finns platser dit olika människor kan gå utan några egentliga krav. En del besökare kommer till oss i första hand för att få någon

¹⁷ Marianne, Andersson, Dorte, Skot- Hansen, *Det lokale bibliotek: afvikling eller udvikling*, Danmarks Biblioteksskole, København, 1994 s 18-19.

¹⁸ Regeringen, *Agenda 2030, Mål 11 Hållbara städer och samhällen*. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2023-11-10]

¹⁹ Demokratins skattkammare: förslag till nationell biblioteksstrategi s 5 <https://www.regeringen.se/contentassets/1c1e0dfc334a413bbdb6e2e2a955dae5/demokratins-skattkammare---forslag-till-en-nationell-biblioteksstrategi/> [2023-11-10]

att samtala med. Bibliotekets mötesplatsfunktion stämmer väl in med mål 11.7 att tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.²⁰

Hyltebiblioteken ska arbeta med att:

- implementera hållbarhetsmålen i verksamheten
- främja hållbarhet genom att erbjuda minst en aktivitet per termin inom området
- främja hållbarhet genom inkludering av utsatta grupper/personer
- främja hållbarhet genom att vara säkra, inkluderande och tillgängliga offentliga platser.

4. Samverkan

Samverkan är en viktig nyckel till framgång, för att bli mer relevant i samtiden och för invånarna. Den underlättar för oss att nå ut och berikar verksamheten genom andra kompetenser och erfarenheter. Samverkan ska ske så brett som möjligt och prioriteras när förutsättningar finns.

Lokalt

Samverkan kan ske spontant under olika möten, men också mer strukturerat inom kultur- och biblioteksenheten och med andra enheter, liksom mellan folk- och skolbibliotek. Samverkan mellan förskolor/skolor och folkbibliotek är viktig för att kunna nå alla barn i det läsfrämjande arbetet.

Det finns ett väletablerat lokalt språknätverk för små barns språkutveckling, där deltagarna kommer från barnhälsovård, bibliotek, regionbibliotek, logoped, psykolog, socialkontor, öppen förskola och förskola. Nätverket har i sin tur lett fram till nya samarbeten även för andra målgrupper. Ett exempel är gemensamma sångstunder med Öppna förskolan och ett annat är bokrecept från psykologen gällande vuxna.

Samverkan med andra aktörer är viktigt för att stärka varandra och tillsammans nå fler medborgare. Vi ska arbeta för att ha fler samarbeten med till exempel föreningar och organisationer kring arrangemang, men också med privatpersoner såsom till exempel författare. Exempel på samarbetsarrangemang är Arkivens Dag, Dyslexiveckan, All Digital week, E-medborgarveckan, Seniormässan med flera.

Hyltebiblioteken anordnar mindre utställningar med fokus på icke-professionella lokala konstnärer och konsthantverkare, som vill få möjlighet att visa upp sig för en bredare publik. Vi samverkar och skapar utställningar tillsammans med lokala föreningar med flera.

Regionalt

Hyltebiblioteken samverkar både ekonomiskt och strategiskt med Regionbibliotek Halland kring Språkstart Halland för att stimulera små barns språkutveckling. Regionbiblioteket erbjuder också diverse utbildningar och möjligheter att delta i olika nätverk. Vi samverkar också med Länsstyrelsen kring till exempel föräldrastöd, barnkonventionen och ”En vecka fri från våld”. Utöver detta samarbetar Kultur i Halland och Hallands Bildningsförbund med de halländska kommunerna kring ett gemensamt kulturutbud för barn, unga, vuxna och äldre.

Samarrangemang görs också med Europa Direkt.

Nationellt

På nationell nivå samverkar Kungliga Biblioteket med regionbiblioteken, som i sin tur samarbetar med folkbiblioteken. KBs uppdrag och prioriteringar påverkar därmed folkbiblioteken, liksom de nationella kulturpolitiska målen. Det finns också en nationell biblioteksstrategi. Statens kulturråd förverkligar den nationella kulturpolitiken genom att fördela bidrag bland annat inom biblioteksområdet. Dessa söks kontinuerligt av Hyltebiblioteken.

Andra institutioner som vi samverkar med på olika sätt är till exempel Myndigheten för tillgängliga medier, Internetstiftelsen och Mångspråkiga lånecentralen.

Hyltebiblioteken är gärna med och arbetar på nationell nivå kring biblioteksverksamhet. Vi har representanter i KOHA-nätverket (bibliotekssystemet med öppen källkod), SKR.s nätverk för folkbibliotekschefer, Digidelnätverket samt i nätverket Samverkan bibliotek-socialtjänst som drivs av Stiftelsen allmänna barnhuset.

Hyltebiblioteken ska arbeta med att:

- utveckla samarbetsarrangemang med olika externa aktörer
- stärka samverkan med lokalsamhället
- upprätthålla engagemanget på nationellt plan.

²⁰ Regeringen, *Agenda 2030, Mål 11 Hållbara städer och samhällen*.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2023-11-10]

Skolbibliotekens prioriteringar

Demokrati

Skolan ska enligt Skollagen (2010:800) ”förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på”.²¹ Skolbibliotekarien skapar goda och hållbara relationer med elever och bidrar på olika sätt till skolornas värdegrunds- och trygghetsarbete.

Under planperioden kommer skolbibliotekarien fortsatt bidra på olika sätt till skolornas värdegrunds- och trygghetsarbete.

Obemannade skolbibliotek

Enligt skollagen 1 kap. 9 § ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas²². Enligt Lgr 22 har rektor ansvar för att “skolbibliotekets verksamhet används som en del av undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.²³ Utifrån skollag, Lgr 22 och att skolbiblioteket är en pedagogisk resurs bör alla skolbibliotek bemannas av biblioteksutbildad personal i relation till skolornas storlek samt vara en integrerad del av den pedagogiska verksamheten. Bibliotekens värde och betydelse ligger inte enbart i samlingarna, utan i att det finns någon som lyfter fram, förmedlar och tillgängliggör dem. I Hylte kommun finns två skolbibliotek som är bemannade med utbildade bibliotekarier.

Under planperioden kommer skolbibliotek och bemanning av dessa planeras för alla skolor i kommunen och beräknas vara klart 2026.

Skolbibliotekens bestånd

Alla grundskoleenheter i Hylte kommun har ett skolbibliotek, men de ser olika ut vad gäller mediebeståndens aktualitet och möjligheten att vara den pedagogiska resurs som skolbiblioteken har som uppdrag. Skolbiblioteken ska vara en inbjudande miljö där böcker och medier exponeras och på så vis verka läsfrämjande.

Under planperioden bör skolbibliotekens bestånd ses över, behov av gallring och inköp finns för att beståndet ska bidra till elevers lärande, kunskapsutveckling och måluppfyllelse.

Digital kompetens

Under planperioden kommer arbetet med att utveckla elevernas digitala kompetens fortsatt vara i fokus och prioriteras.

²¹ Skollag (2010:800)

²² Skollag (2010:800)

²³ Lgr 22, s.20

Källförteckning

Amná, Erik, Den sköra demokratin

<https://www.youtube.com/watch?v=SRRaTUAC-A> [2023-11-10]

Andersson, Marianne & Skot-Hansen, Dorte, *Det lokale bibliotek: afvikling eller udvikling*, Danmarks Biblioteksskole, København, 1994 s 18-19

Bibliotekslagen (2013:801)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801/ [2023-11-01]

Europaportalen: Demokrati i Europa

<https://www.europaportalen.se/teman/demokrati-i-europa#:~:text=Enligt%20demokratiindexet%20har%20antalet%20fullv%C3%A4rdiga%20demokratier%20i%20EU,Finland%2C%20Danmark%2C%20Tyskland%2C%20Nederl%C3%A4nderna%2C%20Luxemburg%2C%20%2C%96sterrike%20och%20Irland> [2023-11-10]

Demokratins skattkammare: förslag till nationell biblioteksstrategi s 5

https://www.regeringen.se/contentassets/1c1e0dfc334a413bbdb6e2e2a955dae5/demokratin_s-skattkammare---forslag-till-en-nationell-biblioteksstrategi/ [2023-11-10]

Fichtelius, Erik. Digitalt först med användaren i fokus, Dnr 6.7-2015-1181, s. 4f

https://docplayer.se/24643745-Digitalt-forst-med-anvandaren-i-fokus.html#google_vignette [2023-11-01]

FN:s globala hållbarhetsmål

<https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/> [2023-11-01]

FN:s konvention om barnets rättigheter

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> [2023-11-01]

Hallands kulturstrategi och kulturplan

[Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021-2024 \(regionhalland.se\)](https://regionhalland.se) [2023-11-01]

Hylte kommuns Vision och värdegrund 2040

<https://www.hylte.se/kommun-och-politik/om-kommunen/vision-och-vardegrund> [2023-11-01]

Kolada

<https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=16663&report=74560> [2023-11-01]

Läsfrämjandeplan för Hylte kommun 2023

[Läsfrämjandeplan 2023 \(1\).pdf](#) (hylte.se) [2023-11-01]

Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 22

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laoplan-for-grundskolan-for-skoleklassen-och-fritidshemmet> [2023-11-01]

Regeringen, Agenda 2030, Mål 11 Hållbara städer och samhällen.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2023-11-01]

Regeringsformen 1974:152

[Kungörelse \(1974:152\) om beslutad ny regeringsform | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#) [2023-10-20]

SCB Valresultat, riksdagsvalet 2022 per valdistrikt med socioekonomiska indikatorer.

<https://experience.arcgis.com/experience/6284f55fe08444a9bca99a8590864d15> [2023-11-01]

Skollag (2010:800)

[Skollag \(2010:800\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#) [2023-11-01]

Skolverket, Fyra aspekter av digital kompetens.

<https://www.skolverket.se/temasidor/digitalisering/fyra-aspekter-av-digital-kompetens> [2023-11-01]

SOU 2018:57 Barns och ungas läsning-ett ansvar för hela samhället. Läsdelegationen.

[Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället](#) (regeringen.se) [2023-11-01]

Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022-2025. Kulturdepartementet.

https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/bilder/kulturdepartementet/kultur/bibliotek_sstrategi_k-dep_webb_220420.pdf
[2023-11-01]

Unescos Folkbiblioteksmanifestet, skolbiblioteksmanifestet 2000

[Unescos Folkbiblioteksmanifestet, skolbiblioteksmanifestet 2000 « Svenska Unescorådet](#) [2023-11-01]